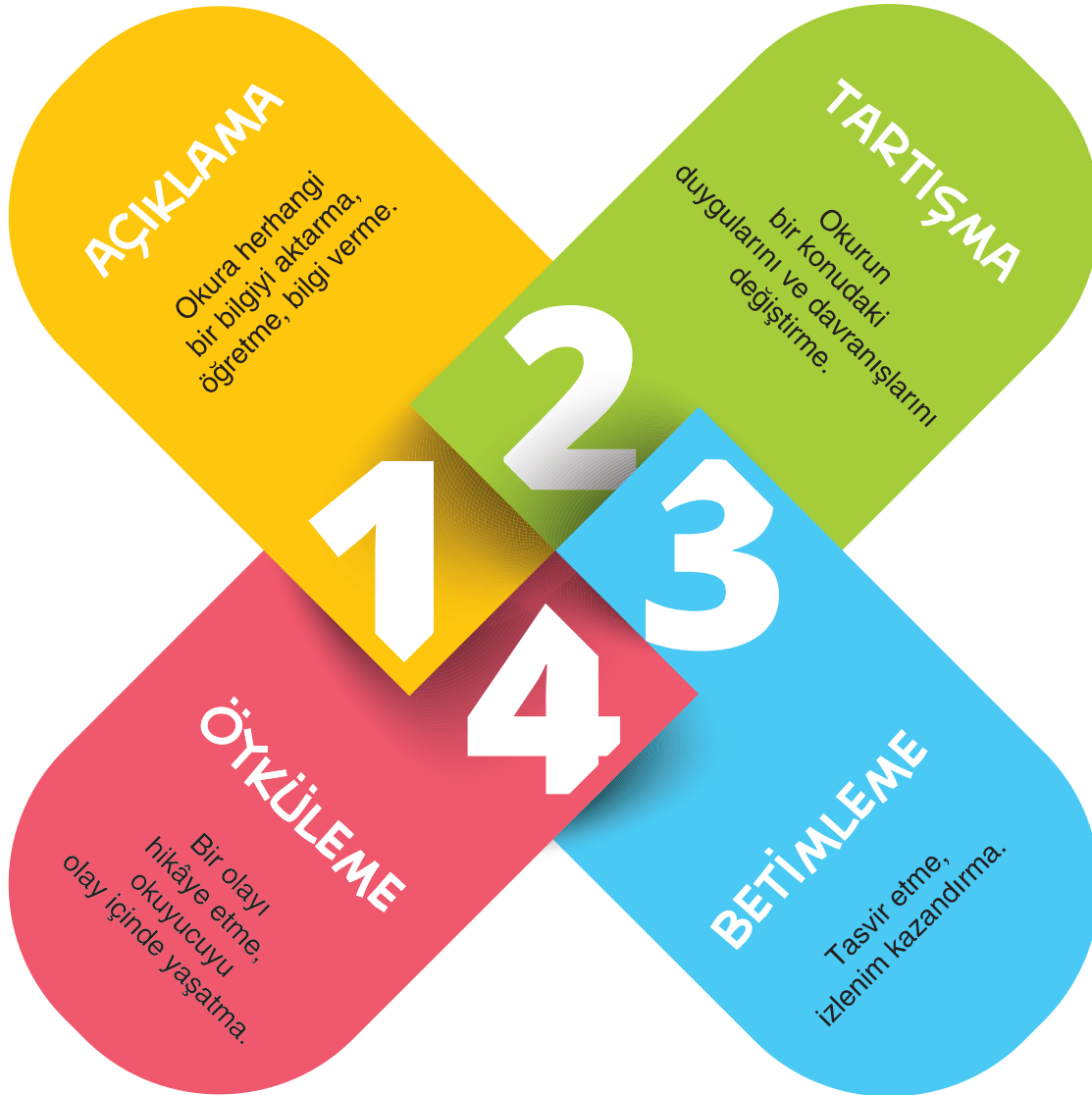

ANLATIM BİÇİMLERİ

YAZARIN PARÇAYI OLUŞTURURKEN HERHANGİ BİR DÜŞÜNCEYİ,
OLAYI VEYA DURUMU ORTAYA KOYMA BİÇİMİNE ANLATIM DENİR.

ANLATIM BİÇİMLERİ; YAZARIN DUYGULARINI,
GÖZLEMLERİNİ YA DA DÜŞÜNCELERİNİ NASIL ANLATTIĞIYLA İLGİLİDİR.

YAZAR, ANLATIM YAPARKEN OKUR ÜZERİNDE BELLİ BİR ETKİ BIRAKMAK İSTER
ANCAK ANLATACAĞI DURUMA UYGUN BİR ANLATIM BİÇİMİ SEÇEMEZSE YAZISININ ETKİ GÜCÜ AZALIR.

YAZAR, AMACINA GÖRE ANLATIM BİÇİMLERİNDEN BİRİNİ AĞIRLIKLI OLARAK KULLANIR
FAKAT BAZI PARÇALARDA ANLATIM BİÇİMLERİNDEN İKİSİNİN
YA DA ÜÇÜNÜN BİR ARADA KULLANILDIĞI DA OLUR.

ANLATIM BİÇİMLERİ

Yazarın parçayı oluştururken herhangi bir düşünceyi, olayı veya durumu ortaya koyma biçimine anlatım denir. Anlatım biçimleri; yazarın duygularını, gözlemlerini ya da düşüncelerini nasıl anlattığıyla ilgilidir.

Yazar, anlatım yaparken okur üzerinde belli bir etki bırakmak ister ancak anlatacağı duruma uygun bir anlatım biçimi seçemezse yazısının etki gücü azalır.

Yazar, amacına göre anlatım biçimlerinden birini ağırlıklı olarak kullanır fakat bazı parçalarda anlatım biçimlerinden ikisinin ya da üçünün bir arada kullanıldığı da olur.

1. AÇIKLAMA (ÖĞRETME, BİLGİ VERME)

Öğretici özellik gösterir yani didaktiktir. Yazarın amacı bilgiyi en kısa yoldan okuyucuya aktarmaktır.

Yazar, açık, anlaşılır bir dil kullanılır; soyut düşüncelerden ve yorum yapmaktan kaçınır, sanatlı sözlere pek yer vermez.

Düşüncelerini tanımlama, örnekleme, sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceyi geliştirme yollarıyla geliştirir.

Açıklama anlatım biçimi, düşünce yazılarında (makale, fıkra, sohbet, deneme...), ders kitaplarında, bilimsel yazılarda, ansiklopedilerde ve nesnellığın tercih edildiği anlatımlarda kullanılır.

ÖRNEK

El sanatları insanoğlu var olduğundan beri tabiat şartlarına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak, örtünmek ve korunmak amacı ile ilk örneklerini vermiştir. Daha sonra gelişerek çevre şartlarına göre değişimler gösteren el sanatları, ortaya çıktığı toplumun duygularını, sanatsal beğenilerini ve kültürel özelliklerini yansıtır hâle gelerek "geleneksel" vasfı kazanmıştır. Geleneksel Türk el sanatları, Anadolu'nun binlerce yıllık tarihinden gelen çeşitli uygarlıkların kültür mirasıyla, kendi öz değerlerini birleştirerek zengin bir mozaik oluşturmuştur.

2. TARTIŞMA (KANILARI DEĞİŞTİRME)

Tartışmacı anlatım biçiminde yazarın, kendisi gibi düşünmeyenlerin kanılarını değiştirme amacı vardır.

Bir anlatıma "tartışmacı anlatım" diyebilmemiz için, önce ortada karşı çıkılan bir düşüncenin olması gerekir. Bu düşünce genellikle parçanın başında verilir. Amaç, bu görüşün yazar tarafından çürütülmesidir.

Tartışmacı anlatım biçimini kullanan yazar, ileri sürdüğü düşünceyi çürütürken karşısındakiyle sohbet ediyormuş, konuşuyormuş gibi bir üslupla yazısını oluşturur. Düşüncelerini inandırıcı kılmak için ispatlama yoluna başvurur. Bu yüzden nesnel olmaya çalışır. Devrik cümlelerle, soru ve cevaplarla yazısına akıcılık kazandırır.

Tartışmacı anlatımda savunulan düşünce; tanımlama, tanık gösterme, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceyi geliştirme yollarıyla geliştirilir.

ÖRNEK

Kitapları başucunda tutan yazarların korkusudur: Onlara öykünürsem... Oysa böyle bir sorun yok ya da yazarın yola çıkarken bundan korkması, doğru bir başlangıç yapmadığını gösterir. Her şey yazarın elinde. Öykünmeye açık olmak üşütüyorsa kapatırsınız pencerelerinizi. Yazarın kendini açık tutmaktan kaçınmayacağı durum etkidir; okuduklarından, başucu yazarları ve kitapları olarak seçtiklerinden etkilenmektir ki bu etki olmadan, arkasında artık muazzam bir birikimin bulunduğu hangi yazar bağımsız bir yol tutturabilir?

UYARI

Tartışmacı anlatımı seçen yazar, karşısındakini kendi düşüncesine çekebilme için bilgilendirme yoluna gidecek, ona açıklamalarda bulunacaktır. Bu nedenle tartışmacı anlatım, genellikle açıklayıcı anlatımla iç içedir. Aradaki fark tartışma anlatım biçiminde yazarın okuru ikna etme çabası içinde olmasıdır. Açıklama anlatım biçiminde yazarın böyle bir çabası da kaygısı da yoktur.

SIRA SENDE

Açıklama ve tartışma anlatım biçimleri bilimsel yazılar olduğu için birbirine benzer. Ancak açıklamada kanıtlama amacı yoktur. Tartışmada kanıtlama amacı vardır.

Bu açıklamadan hareketle aşağıdaki metinlerde metnin yazarının ağırlıklı olarak kullandığı anlatım biçimini belirleyiniz, belirtilen yere yazınız.

1. Safranbolu'nun belgelere dayanan bilinen ilk tarihi Bizans Dönemi'nde başlamaktadır. Bizans Dönemi'nde Safranbolu, Müslüman Arap akınları karşısında bir kale olarak kurulmuş ve önem kazanmıştır. Kente adını veren "safran" bitkisi kendi ağırlığının yüz bin katı kadar sıvıyı sarıya boyayabilme özelliğine sahiptir. Gıda, ilaç ve kozmetik sanayisinde kullanılmaktadır. Bu ilgi çekici bitkinin dünyada üretildiği ender yerlerden biri Safranbolu'dur.

AÇIKLAMA

2. Okurlarının dilinde yaşadığını görmek, her durumda yalnızca kendisi için yazdığını söyleyen yazarın da yüreğini kıpırdatır. Dilerseniz siz, yazdıklarımı hiç kimse okumasa bile umurumda değil, benim için has edebiyatla iç içe olmak da yeter, deyin; nitelikli okurların varlığı sizi de hoşnut edecektir. Carlos Fuentes, Şili'de madencilerin yerin altından köstebek gibi yeryüzüne çıktuktan sonra, ne yazık ki hayatta olmayan Neruda'nın *Canto General*'ini söylemeye başladıklarını aktararak, "Şiirlerinin şarkıya dönüştüğünü bilmek yazarını çok sevindirirdi." diyor.

TARTIŞMA

3. 1929 yılında, İngiliz gazetesi The Times, tipograf Stanley Morison'u, yeni bir yazı tipi tasarlaması için görevlendirdi ve Morrison'un, gazetenin sanatçısı Victor Lardent'in yardımıyla oluşturduğu Times New Roman, kullanıcılar arasında popüler hâle geldi. Bu ağırbaşlı yazı tipi, onca popülerliğine ve avukatlık mesleği de dahil olmak üzere birçok alanda kullanılmasına rağmen, bazı eleştirilere maruz kalmaktadır. Eleştirenler, harflerin sönük ve monoton olduğunu ve kullanıcının hayal gücü yoksunluğunu yansıttığını ifade ederler.

AÇIKLAMA

4. Âşık edebiyatı, din dışı konuları işleyen, âşık adıyla anılan ve söylediğini saziyle çalan kişilerce oluşturulmuştur. Çalıp çağırma geleneğine dayanır. Böylece bu tür ozanlar şiirlerini yazıyla değil; söz ile, saz ile yayarlar. Sazları omzunda o diyar senin, bu diyar benim anlayışıyla gezerler.

AÇIKLAMA

5. Yaşlandıkça belleğimizin gücünü kaybettiği düşüncesi doğru değildir. İşletmezsen ya da yaratılıştan ağır işliyorsan güçsüzdür elbet. İşleyen akıl, gücünü yitmez. Oğulları, yaşlılığından ötürü mallarını yönetemiyor diye koca Sophokles'i suçlamaya kalkmışlardı. Sophokles, yargıçlara o sırada yazdığı muhteşem eser "Oidipus Kolonosta"yı okudu. Yargıçların bu eser karşısında parmakları ağızda kaldı.

TARTIŞMA

6. Eleştirmenlik, bir meslek hâline gelmemiştir bizde; kolay kolay da gelemez. Sırtına bunca sorumluluk yükleyip de karşılığında özgürlüğünü bile hak olarak tanımazsanız nasıl beklersiniz eleştirmeni? Kim heveslenir böyle mesleğe? Her sanat adamı; çalışmalarının ürününü görmeyi, yazılarının yarına kalmasını ve kendinden sonraki kuşaklarca okunmasını ister. Eleştirmen de bu özlemi taşır içinde. Ama ona bu olanakları kim sağlayacak? Siz, eleştiri yazılarının bir kitapta toplandığını hiç gördünüz mü? Kaç tane? Dergilerinin sayfalarını açık tuttıkları hâlde o yazıların bir kitapta toplanmasına yan çizen niceleri var. Bir de eleştirmen yokluğundan yakınırsınız, hiç hakkımız yok buna.

TARTIŞMA

7. Sanatın meslek olduğunu söyleyenlere asla katılmıyorum. Sanatçı, sanatı bir geçim kaynağı veya günü kurtarma aracı olarak düşünemez. Sanatçının asıl yapması gereken şey sanatı geliştirmek olmalıdır. Bunun için de sanatı, sanat olduğu için benimsemeli, kendine bu doğrultuda bir yol çizmelidir. Çünkü sadece sanat için üreten sanatçılar, sanat için bir şey yapmış olur. Sanat, bir meslek değil; bir yaşam biçimidir. Sanat, ekmeğin peşinde koşarsa alçalır, diye boşa mı söylemiş Aristophanes!

TARTIŞMA

3. ÖYKÜLEME (OLAY İÇİNDE YAŞATMA)

Öyküleme, kelimelerle film çekme sanatıdır. Anlatılmak istenen duygu ve düşüncenin olaya, şahsa, zamana, mekâna, anlatıcıya bağlı olarak anlatılmasıdır. Öyküleme bir olay dizisini anlatmak demektir. Öyküleyici anlatımda olay akışı vardır. Olaylar geliştikçe zaman da geçer. Yazarın amacı okuru bir olay içinde yaşatmaktır.

Genellikle haber kipleriyle ve ek fiillerle çekimlenmiş yüklemeler kullanılır: “gördüm, yürüyordu, doktordu...”

Öyküleyici anlatım düşünce yazılarında pek kullanılmaz. Daha çok roman ve hikâyelerde kullanılır.

Öyküleme, sanatsal öyküleme ve açıklayıcı öyküleme olarak ikiye ayrılır:

Sanatsal Öyküleme

Sanatsal öykülemede bilgilendirme amacı yoktur. Yazarın amacı bir olay anlatıp okuru o olayın içine çekmek, o olayın içinde yaşatıp okuru duygulandırarak sanat ürünü ortaya koymaktır. Öykü, roman gibi edebî türlerde kullanılan öykülemeye sanatsal öyküleme denir.

ÖRNEK

Sabah olmuştu. Kapının aralıklarında bembeyaz ışık çizgileri parlıyordu. O hiç böyle dalıp kalmaz, güneş doğmadan uyanırdı. Doğruldu. Musandıradan (evlerde yatak yorgan konulan yer, yüklük) atladı. Ayakkabılarını bulmadan yürüdü. Hızla sürmeyi çekti. Birdenbire açılan kapının dükkânı dolduran aydınlığı içinde, palabıyıklı, yüksek kavuklu Bekçibaşı'yı gördü. Arkasında keçe külahlı, çifte hançerli genç yamakları da duruyorlardı. “Ne var?” der gibi yüzlerine baktı.

Açıklayıcı Öyküleme

Açıklayıcı öykülemede bilgilendirme, öğretme amacı vardır. Örneğin, bir binanın nasıl yapılacağı, bir eşyanın nasıl kullanılacağı, bir konunun nasıl işleneceği anlatılıyorsa açıklayıcı öyküleme kullanılır. Bazı bilgileri kronolojiye göre anlatan ve sanatsal bir kaygının güdülmediği öyküleme biçimidir.

ÖRNEK

Havuçlu cevizli kek için öncelikle havuçları yıkayıp soyarak rendeledim. Derin bir kaptaki yumurta ve şekeri mikser ile iyice çırpıttım. Karışıma süt ve sıvı yağ ekleyerek karıştırdım. Un, kabartma tozu ve vanilya eleyerek ekledim. Kıvamına göre un miktarını ayarladım. Malzemeleri bir kez daha mikserle karıştırıp içerisine havuç, ceviz ve tarçın ilave ettim. Tahta bir kaşıkla son kez karıştırdım. Kullandığım kek kabını yağladıktan sonra karışımı kullandığım kaba aldım. 160 derecede önceden ısıttığım fırında pişirdim.

SIRA SENDE

Öykülemede zaman akışı vardır ve parçada olay anlatılırken zamanın geçtiği anlaşılır.

Bu açıklamadan hareketle aşağıdaki metinlerin hangilerinde öyküleyici anlatım kullanılmıştır, işaretleyiniz.

1. Sabah erken kalktı. Giyindi ve hemen yola çıktı. Otobüs durağında otobüs bekliyordu. Hava soğuktu. Paltosuna iyice sarıldı. Otobüs gelmiyordu. Zaman geçiyordu. Geç kalmak üzereydi. Taksiye işaret etti. Taksi durdu. Taksiye bindi ve sahile inelim, dedi. Erken saatte trafik olmazdı. Hızla ilerleyen taksi, iş yerinin önünde duruverdi. Taksiciye parasını verdi. İndi ve iş hanına doğru yürüdü. İş yeri soğuktu. Doğal gazı açtı ve ısındı. Hemen işe koyuldu ve öğlene kadar mola vermedi.
2. Gazeteci olmak bir ayrıcalıktır elbet. Unutulmaz anılar kalır kişide acısıyla, tatlısıyla. Bir arayış içinde geçmiştir o yıllar, koşturmayla, konuşmayla, yazmayla. Bir bakıma Özdemir Asaf'ın şu ünlü dizesini düşündürür: “Durduğum nokta yerinde durmuyor.” Öyledir, hem sen koşup durursun araştırıp, inceleyip bir şeyler bulmak için hem de konularının kaynağı olan toplum durmaksızın değişir yöneticileriyle, sorumlularıyla.
3. Uzakta bir sürü gördük. Bizim yaklaştığımızı anlayınca otlamak için yere eğilmiş olan başlar, hep birden dikildi. Ceylanlar hiçbir tayda görmediğim ince, çevik, zembereklı bir hareketle koşmaya başladı. Arka ayakları pervane gibi işledi, kumu birden köpürttü. Biraz ötede askerce bir düzenle yine durdu. İçlerindeki teke aralarından ayrıldı, geriye döndü, dikildi ve bekledi. Bu, sürüsüne kaçma fırsatı vermek için kendisini feda etmek istediği anlamına geliyordu. Biz de onun kaçıp rahatça sürüsüne katılması için otomobili durdurduk.

UYARI

Anlatıcı, öykülemenin önemli unsurlarındandır.

ANLATICI

Hikâyeyi anlatan kişiye anlatıcı denir. Her öyküleyici anlatımda iki farklı anlatıcıdan biri bulunur.

Birinci Kişili Anlatım

Yazar olayları kendisi yaşamış, görmüş gibi anlatır. Fiiller çoğunlukla birinci tekil kişiye (ben) veya birinci çoğul kişiye (biz) göre çekimlenir.

- ▶ Çocukluğumdan beri haritaya ne zaman baksam gözüm hemen bir ada arar; şehir, vilayet, havali isimlerinden hemen mavi sahile kayar... Robenson Kruzoe'yu okumuşumdur herhalde; unuttum gitti. Onun zoruyla mavi boyaların üstünde bir garip ada ismi okuyunca hülyaya daldığımı sanmıyorum. Romanlar yüzünden adaları sevdiğimi pek ummuyorum ama belki de o yüzdendir. Haritada ada görmeyeyim, içindeki dostluklar, sevgiler, bir karıncalanmadır başlayıverir.

Üçüncü Kişili Anlatım:

Yazar, olayları üçüncü kişinin (o) başından geçmiş gibi anlatır. Yazar, olayların gözlemcisidir. Yazar, olayları kahramandan "o" diye söz ederek anlatır. Fiiller çoğunlukla üçüncü tekil kişiye (o) göre çekimlenir.

- ▶ Satıcı iskemlesine oturdu. Hasan da merakla karşısına geçti. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki... Şaşarak eğlenerek seyrediyordu: Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi doldurduğuna, sonra bunları birer birer, İstanbul'da gördüğü maymun gibi avurdandan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu.

SIRA SENDE

Aşağıdaki metinleri okuyunuz, anlatıcıyı belirleyerek verilen boşluklara yazınız.

1. Hacı Mustafa Ağa her sene olduğu gibi harman başında pazardan kart, hurda bir öküz alarak onu karın tokluğuna çalıştırdıktan sonra güze doğru götürüp satar. Hem bundan iyi para kazanır hem de kışın onu boşu boşuna beslememiş olur.

3. Kişili Anlatım

2. Koyunpazarı'nda bir ufacık dükkân... Bir küçük ocak yanıyor, bir ufak çocuk körük çekiyor. İhtiyarlamış, küçülmüş, ak sakallı, küçük yüzlü bir adam; gözünde çifte gözlük, mini mini halkaları ateşte ısıtıp zincir bağlıyordu. Ne hoş manzara, gözüm ilişti... Dükkânın önünde durdum. Bir çilingir dükkânı... Ufak kilitler, eski zaman kapı halkaları, menteşeler, hayvan zincirleri... Böyle ufak tefek şeyler yapıyor. Bunlardan pek çok da yapmış, dükkânın ötesine berisine asmış.

1. Kişili Anlatım

3. Evimiz sokağın alt başında. Yatıp kalktığım odanın penceresinden bakınca bir baştan bir başa bütün sokağı görüyorum. Bir saat sonra yola çıkacağım. Odamda öteberi eşyama bavuluma yerleştirmiş doğruluyordum ki sokaktan gelen bir çocuk ağlaması beni pencerenin önüne çekti.

1. Kişili Anlatım

4. Kır yollarında cıvıldaşan insanlar bir hayal oldu. Artık köy halkı değneklere dayanarak, öksüre öksüre ve iki adımda durup dinlene dinlene dolaşabiliyordu. Tümünün ciğerlerini kurşun tozu kapladı. Atların üstüne elini dokundurmadan hoplayan eski süvari çavuşu şimdi yerinden kalkmak için koltuk değneğinin ve birkaç adamın yardımını bekliyor.

3. Kişili Anlatım

5. Balkondaki birlikteliğimiz ayrılığı besliyordu kuşkusuz. Susuyorduk. Dalıp gitmeler, birbirimize doğru eriyip akarcasına gülümsemeler, kirpik düşürüp kaş kaldırmalar sözlerden daha anlamlıydı. Çay içmiş miydik o gün, bilmiyorum. Birkaç dakika, saat, gün ya da yıl sonra ben ayağa kalkmıştım. Gidiyordum. Dudaklarımın kenarında bir bilmeceyi çözememenin sıkıntısı.

1. Kişili Anlatım

UYARI

Anlatıcı bakış açıları, öykülemenin önemli unsurlarındandır.

ANLATICI BAKIŞ AÇILARI

Anlatmaya bağlı metinlerde, dolayısıyla roman ve hikâyelerde üç tip anlatıcı bakış açısı vardır.

Kahraman Anlatıcının Bakış Açısı

Yazar (anlatıcı), romanın temel kahramanlarından biridir. Olayların merkezinde yer alan yazar (kahraman) olayları kendi bakış açısından anlatır. Burada anlatıcı, olayları kahraman kadar bilir. Anlattıkları; gördükleri, duydukları ve bildikleri ile sınırlıdır. Olaylar, düşünceler romanın kahramanı olan anlatıcının ağzından, birinci kişinin ağzından (ben) verilir.

- ▶ Yedek subaylığı yapmaktan üzere kıt'aya gittiğimde bölük komutanım, emir erimi bizzat seçmemi tembih etmişti. Fakat nasıl seçersin? Bölük erlerinden hiçbirini henüz tanımıyorum ki! Bölüğü içtima ettirip gözüme kestirdiğimi seçmeye gönlüm razı olmadı. Bölük yazıcısından künye defterini istedim.

Gözlemci (Müşahit) Anlatıcı Bakış Açısı

Yazar, olayın kahramanlarından biri değildir ve olayların içerisinde yer almaz. Anlatıcı (yazar), olup biteni kamera sessizliğiyle arkadan izler; bir yansıtıcıdır. Bu bakış açısında yazar, gözlemci (müşahit) konumundadır. Olayları yansız bir şekilde, gözlemlerinden hareketle anlatır. Yazarın bildikleri, kahramanın bilgilerinden daha azdır. Bu bakış açısıyla yazılmış hikâye ve romanlarda gizli bilgilere, duygulara, hayallere ve kişilerin iç dünyasındaki çatışmalara yer verilmez. Olaylar üçüncü kişinin ağzından (o) anlatılır.

- ▶ Bir saat kadar yürüdükten sonra kılavuz onu bir ormana soktu. Bir buçuk saat kadar da ormanda yürüdüler. Sonra ormanın kenarındaki fundalıklı bir bayırdan tırmanarak bir tepeye çıktılar. Sınıra yaklaşıyorlardı. Kılavuz ona çok sarp bir yarın gövdesinde kaçakçıların yapmış olduğu merdivenimsi pek gizli bir geçitten geçerek sarp sınırı aşacaklarını, böylece sınır karakollarının tehlikesinden kurtulacaklarını söylemişti.

Tanrısal (Hâkim, İlâhî) Bakış Açısı

Anlatıcı, olayların içinde yer almaz ve olaylara karışmaz. Anlatıcı her şeyi bilir, kişilerin zihinlerinden geçenleri, geçmişte yaşadıklarını, onların en gizli bilgilerini bütün ayrıntıları ile bilir ve olayları bu bilgiler eşliğinde anlatır. Yazar, olayın kahramanlarından daha fazlasını bilir. Bu bakış açısıyla yazılan metinlerde anlatım üçüncü kişinin ağzından (o) yapılır.

- ▶ Hafız Nuri Efendi, buna kızır gibi oldu. "Benim sana ne ziyanım var?" diyecekti, demedi. Kalktı, kahve kapısına gitti, durdu. "Eve dönsen!" diye düşündü. Artık ikinci vakti. Akşam oluyor. Köşeden geçerken bakkaldan ekmeğini aldı, eve gitti.

SIRA SENDE

Aşağıdaki metinleri okuyunuz, anlatıcıyı ve anlatıcının bakış açısını belirleyerek verilen boşluklara sırasıyla yazınız.

1. Sur dibindeki mağara bana korku verirdi. Gündüzleri yalnız başıma kapısından bile bakmak beni ürkütürdü. İçerisi daima karanlıkla, rutubetle, bir sürü bitip tükenmeyen çıtırtılarla dolu olurdu. Geceleri ise bahçeye çıkmak imkânsızdı. Bizans'tan kalma bu surların altında neler olmuş, neler geçmişti! Babam çok defa bu surların hikâyesini alayı, şakayı, mübalâğayı seven güler yüzlü hâliyle anlatır, bizleri heyecandan heyecana sürükler, sonra "Biz de vaktiyle bu mağaradaki defineyi çok aradık. Hele bîçare Nihat Bey amcanın ömrü bu define peşinde geçti." der, bizi sıcak hayallere, bir binbir gece masalına doğru götürürdü.

1. Kişili Anlatım / Kahraman Bakış Açısı

2. Kahvedekiler yavaş yavaş çıktılar. Kocakarı oğlunun başucuna gidip oturdu. Bir eliyle sinekleri kovmaya, öteki eliyle ihtiyarlardan ve hastalıklardan bir nohut kadar ufalmış olan gözlerini silmeye başladı. Bir hastanın başını bekliyor gibiydi. Elini ağır ağır sallayarak sinekleri kovuyordu. Bir ihtiyar, kısık sesiyle bağırarak çocukları evlerine gönderdi. Diğerleri de yavaş yavaş dağıldı.

3. Kişili Anlatım / Gözlemci Bakış Açısı

3. İcini nedamet bir kor gibi yakıyordu. Fakat birden hatırladı ki onu gözleriyle beklerken bakışı bir aralık, yataklının pencerelerinden kendisine bakan kızına çevrilmişti. Acaba tam o sırada, trene geldi de ben mi görmedim, diye düşündü ve karısına sezdirmeden üçüncü mevki kompartımanlarını dolaşmaya karar verdi.

3. Kişili Anlatım / Tanrısal Bakış Açısı

4. BETİMLEME (İZLENİM KAZANDIRMA)

Betimleme, kelimelerle resim yapma, fotoğraf çekme sanatıdır. Bir varlığın kendine özgü iç ya da dış niteliklerini tasvir ederek anlatmaktır. Amaç, okurun görmediği bir görüntüyü, olayı, yeri okurun kafasında canlandırmaktır. Yazar, burada görme duygusundan yararlanır. Bu nedenle gözle algılanan renk ve biçim ayrıntılarına yer verilir.

Betimleme, öteki anlatım biçimlerini, özellikle de öykülemeyi destekleyen bir biçimdir ve genellikle tek başına kullanılmaz.

Betimleme, sanatsal (izlenimsel) betimleme ve açıklayıcı betimleme olarak ikiye ayrılır:

İzlenimsel Betimleme (Sanatsal)

İzlenimsel betimlemede, betimlenen varlıkların duygularımız üzerindeki etkilerini canlandırma, görünür kılma amacı vardır. Sanat kaygısının öne çıktığı öykü, roman gibi türlerde sanatsal betimlemeye başvurulur ve bu türlere uygun düşen sanatsal öykülemeyle birlikte kullanılır.

ÖRNEK

Küçük salonun fes renginde kalın ve ağır perdeli penceresinden dışarı muhteşem, parlak bir suluboya levhası gibi görünüyordu. Saf mavi bir sema. Çiçekli ağaçlar... Cıvıldağan kuşlar... Uyur gibi sessiz duran deniz... Karşı sahilde mor, fark olunmaz sisler altındaki dağlar, korular, beyaz yalılar... Ve bütün bunların üzerinde bir esâtir (mitoloji) rüyasının havai hakikati gibi uçan martı sürüleri! Pencerenin önündeki şişman koltuğa gayet zayıf, gayet sarı, gayet ihtiyar bir kadın oturmuştu. Bahar ve hayata dargınmış gibi arkasını dışarıya çevirmişti. Sönmüş gözleri köşelerdeki gölgelere karışıyordu. Karşısında, bir şeşlonga uzanmış esmer, güzel bir kız, siyah maroken kaplı bir kitap okuyor; pencereden, çiçek, kır kokuları; deniz, dalga fısıltıları getiren tatlı bir nisan rüzgârı giriyordu. Bir saatten beri ikisi de susuyor, öyle duruyordu.

Açıklayıcı Betimleme

Açıklayıcı betimleme, varlıkları tanıtmaya yöneliktir. Bilgilendirme amacı güttüğü için nesnellik gerektirir.

ÖRNEK

Anıtkabir, heykellerinden süslemelerine, kulelerinden kabartmalarına kadar pek çok özel anlam yüklüdür. Anıtkabir'e ilk olarak 26 basamaklı görkemli bir merdivenden çıkılır. Bu 26 basamak, Kurtuluş Savaşı'nda Atatürk'ün ordularının Dumlupınar ve Kocatepe'deki uzun muharebelerin ardından artık ülkenin büyük kısmını kontrol altına aldıkları 26 Ağustos 1922 tarihini temsil eder. Merdivenlerin tepesinde her iki yanda heykel gruplarında solda erkek, sağda kadın heykeller bulunur. Bir asker, bir köylü ve bir öğrenciden oluşan erkek grubu savunma, üretim ve eğitimi simgeler. 2 kadın Türkiye'nin bereketli topraklarını simgeleyen bir başak çelengini iki yanından tutar ve soldaki kadın sağ elindeki kabı göğe doğru tutar. Ortada duran üçüncü kadın ise eliyle yüzünü kapatmış ve sessizce ağlamaktadır ve bu, ulusun Atatürk'ün ölümünden duyduğu acıyı ifade eder.

SIRA SENDE

Aşağıdaki metinlerin hangilerinde betimleyici öğelerden yararlanılmıştır, işaretleyiniz.

1. Akdeniz Bölgesi'nin çatısını Toros Dağları oluşturur. Dağlar, bazı yerlerde denize çok sokulur; kayalık ve az girintili çıkıntılı bir kıyı üzerinde dikine iner. Bazı yerlerde ise kıyı çizgisi ile dağ sınırları arasına Adana Ovası gibi geniş düzlükler girer.
2. Sanatçı, yani yazar veya şair aslında yaşadığı toplumda onu rahatsız eden olaylardan kurtulmak için sanat ürününe sarılır. Araya yayıncılar, eleştirmenler, okurun istekleri, edebiyat bürokrasisi girer. Burası, sanatçıyı rahatsız eden sorunların başlangıcıdır. Çünkü gerçek sanatçı, bir sanat ürününü para, ün olarak göremez.
3. Yazar, okura iletilecek bir sözü olan kişidir. Bir acıyı veya sevinci uyandıracak görüntüleri bulup okuruyla paylaşmayı amaçlamalıdır. Gündelik hayatın olumsuzluklarına karşın gönüllerde bir umut kıvılcımı tutuşturmak için eline almalıdır kalemi. Sadece görüneni değil, bilinmezi de vermelidir. Şimdinin ötelere uzanan bir sezgisi, dili ve kavrayışı olmalıdır.
4. Kitabevi iki kattan oluşmakla birlikte üst kat, satışa henüz arz edilmemiş veya satış dışı kalacak kitapların son durağı olarak kullanılıyor. Tüm heyecan giriş katında, giriş katı yetmiş metrekare dolaylarında ve birkaç metrekarelik bölümü iş yeri sahibinin özel odası olarak ayrılmış.
5. Adalarda oturanlar, akşamüzeri iskeleye çıkıp gelenleri karşıladı, gidenleri uğurladı. Gençler, arkadaşlarıyla buluştu; yaşlılar çay bahçelerinde, aralarında konuşuyordu. Saat dokuza gelince herkes evine döndü, sofraya oturdu. Adalara gezmeye gelen birkaç kişi dışında kimseleri göremedik ortalıkta.

UYARI**PORTRE**

Bir kişiyi, karakter özelliklerini okuyucuya tanıtmak amacıyla yazılan edebî yazılara portre denir. Fiziksel ve ruhsal olmak üzere ikiye ayrılır. Fiziksel portre ile ruhsal portre çoğunlukla iç içedir.

Fiziksel Portre

Kişinin sadece dış görünüşünün anlatıldığı portreye fiziksel portre denir.

► NAMIK KEMAL PORTRESİ

Namık Kemâl, gayet büyük yuvarlak başlı, pek yüksek alınlı, pembe çehreli, hiddetlendikçe çatılır az eğri kaşlı, koyu elâ gözlü, irice burunlu, fevkalâde güzel ağızlı, kırk yaşından sonra siyah denecek kadar koyulaşmış uzunca, kumral sakallı, kısaya mail orta boylu, şişmanca, omuzları geniş, elleri ayakları küçük bir insandı. Burununun sağ tarafında attan düştüğü zaman hasıl olan yaradan kalma bir çizgi vardı. Pek nadir hiddetlenir fakat şiddeti uzun sürerdi. Simasındaki ilahi cazibeyi tasvirinden âcizim. Pek sade giyinir, saatine altın kordon takmayacak kadar ziynet eşyasından nefret eder, kolonyadan başka koku sürünmezdi. Asla işlemeli gömlekler, mendiller kullanmaz, altın başlı bastonları eline almaz hele paradan iyice tiksiniirdi.

Ali Ekrem Bolayır, Namık Kemâl

Ruhsal Portre

Kişinin iç dünyasının, alışkanlıklarının, duygularının, düşüncelerinin anlatıldığı portreye ruhsal portre (tinsel, moral portre) denir.

► ATATÜRK PORTRESİ

Her şart içinde kendisini empoze edenlerdendi. Bakışında, jestlerinde, ellerinin hareketinde, kıyıdanışlarında ve yüzünün çizgilerinde bütün bir dinamizm vardı. Bu dinamizm etrafını bir çeşit sessiz sarsıntı ile dolduruyordu. Öyle ki birkaç dakikalık bir konuşmadan sonra bu mütevazı ve rahat adamın, bu öğreticinin anında bir uçtan öbür uca geçebileceğini, mesela en rahat ve kahkahalı bir sohbeti keserek en çetin bir kararı verebileceğini ve daha gücü bu kararı verdikten sonra yine aynı noktaya döneceğini düşünebilirsiniz. En iyisi istim üzerinde bir harp gemisi gibi çevik, harekete hazır bir dinamizm diyelim.

Ahmet Hamdi Tanpınar, Beş Şehir

SIRA SENDE

Betimleme ve öyküleme anlatım biçimleri sanatsal yazılar olduğu için birbirine benzer ancak betimlemede zaman akışı yoktur, zaman durdurulmuş ve o an içinde görülenler anlatılır. Öykülemelerde ise zaman akışı vardır ve parçada olay anlatılırken zamanın geçtiği anlaşılır.

Bu açıklamadan hareketle aşağıdaki metinlerin hangilerinde betimleyici anlatım ağır basmaktadır, işaretleyiniz.

1. Bir haftadır kar yağıyor. Kasaba bembeyaz bir yorgan almış üstüne sanki. Evden eve gidebilmek için koridorları oluşturulmuş. Ara sıra yağın tipiyle bu koridorlar da karla doluyor. Ocağın başına oturmuş nimen, bir yandan ısınıyor, bir yandan da mis kokulu çörekler pişiriyor bize. Ocakta pişirdiği patatesler biz çocuklar için hem yemek hem de eğlence kaynağı oluyor.
2. Günümüzde tarihi ve doğal güzellikleriyle Batı Karadeniz'de ön plana çıkan en güzel şehirlerimizden Kastamonu'ya gittik bu yaz. Kastamonu'da meydanda otobüsten indiğimizde Şerife Bacı Anıtı karşılıyor bizi. Bu anıt, ülkemizin en büyük anıtı unvanını taşıyor. Anıtın hemen arkasında valilik olarak kullanılan tarihî bina yer alıyor. Onun yan tarafında da saat kulesi... Şehirde suyu iyice azalmış bir nehir... Nehrin üzerinde taş bir köprü... Köprüden karşıya geçip çarşının içine giriyoruz.
3. Tomara Şelalesi, Gümüşhane'de, Şiran ilçesine 25 kilometre mesafede bulunan Seydibaba köyündedir. Bu muhteşem güzellikteki şelale, kayaları patlatarak 20 metre genişliğinde bir alandan çıkarak 25 metre yükseklikten ve 2 kilometre uzaklıktan duyulacak şekilde söylediği ninnilerin kadife sesleri ile yatağına dökmektedir. Suyun akış vadisinde oluşturduğu akış kıvrımları, akış rejimi vadinin rafting yapılabilecek konumda olmasını sağlamaktadır.
4. MÖ V. yüzyıl ressamlarından Zeuxis, elinde üzüm tutan bir çocuğun resmini yapmış. Üzümler öylesine gerçeğe benzemiş ki kuşlar gelip yemeğe kalkmışlar. Zeuxis, bundan dolayı övüldüğü zaman, üzümlere "Çocuğu da gerçeğe uygun yapabileseydim kuşlar ondan korkar, üzümleri yemeye çalışmazlardı." demiş.

SIRA SENDE

Aşağıdaki metinlerde ağır basan anlatım biçimlerini belirleyiniz ve metinlerin altlarında belirtilen yerlere yazınız.

1. Mehtap, küçük koyu aydınlatıyor. Denizin ölü dalgaları başından geçenleri kıyıya anlatıyor. Hafif bir meltem, gecenin sıcaklığını bastırmak için tüm soluğunu harcıyor. İkimiz de susuyoruz. Konuşmak yasak sanki... Zaten konuştuğumuz an bu sihirli büyü bozulacak. İç dünyalarımız doğanın görkemiyle bir olmuş. Suskunluğumuzun gürültüsü yetiyor bize.

BETİMLEME

2. Sözcükler anlamlı ses birimleridir. Başka bir deyişle nesnelerin ve varlıkların yerini tutan birer göstergedir. Aslında özel adlar dışında hiçbir sözcük, tek bir nesnenin adı değildir. Çünkü bir sözcük; kimi yönleriyle ötekilerden ayrılan, birbirlerine daha çok benzeyen, türdeş birçok nesnenin ortak adıdır. Söz gelimi çiçek sözcüğü belli bir çiçeğin değil, çiçek olma özelliği taşıyan tüm bitkilerin ortak adıdır.

AÇIKLAMA

3. Yirmi yaşından fazla göstermeyen bir genç, çadırın önünde, yan yatırılmış el arabasının üstüne oturmuş; saz çalıyordu. Fenerin aydınlattığı alını, ter damlalarıyla kaplıydı. Sazının sapı, şaşırtıcı bir süratle aşağı yukarı kayan parmaklarının altında bir canlı gibi titriyordu. Tellere vuran sağ eli, küçük fakat kendinden emin hareketler yapıyordu.

BETİMLEME

4. Küçük Ayşe, sabahtan beri önünde mekik dokuduğu yüksek bez tezgâhından kalktı. Yorgun yorgun gerindi. Bugün evde yapayalnızdı. Babasıyla kardeşleri dün erkenden kasabaya, pazara gitmişlerdi. Annesiyle ablası da komşudaydılar, belki Zaimlerde... Gözlerini ovuşturdu. Yavaş yavaş sofanın duvarındaki sarı çerçeveli aynaya yaklaştı. Kendine baktı. Beyazları azalan kömür gözleri uykudan henüz kalkmış gibi uykuluydu.

ÖYKÜLEME

5. Yaşadığımız günleri duyurur bize edebiyat dergileri. Yaşamı kalıcı yanlarıyla verir. Hele en taze şiirler, dizeler!.. Ataç, "Ölürken bana en genç şairin en son şiirinden dizeler okusunlar." demiş. Ben de her sabah uyanır uyanmaz her gece yatmadan önce, en yeni dizeleri okurum. Taze dizelerle yaşamak kadar kişiyi gençleştiren, yaşama bağlayan bir şey olamaz. Ne demiş Baudelaire: "Sağlıklı bir kişi yirmi dört saat ekmezsiz yaşar ama şiirsiz asla!" Şiir okumanın tadını alırsanız siz de hak verirsiniz bu söze.

TARTIŞMA

6. İstanbul'un İstiklâl Caddesi. Ortasında tramvay yolu; cadde boyunca dizili dükkânlar, pasajlar, sinemalar, hanlar... İstiklâl Caddesi'ne paralel olarak uzanan Beyoğlu'nun arka sokakları... Niye "arka sokaklar" diye biliniyor? Ne bileyim, belki de itilmişleri, kakılmışları barındırdığı için böyle anılıyor. İşte eskicilerle, antikacılarla, film şirketlerine kostüm, aksesuar kiralayan dükkânlarla dolu bir han!.. Artistler, figüranlar sık sık gelir giderlerdi bu dükkânlara. Hanın çaycısı, artistlerin çoğundan imzalı fotoğraf almış; çay ocağının derme çatma panosuna asmıştı.

BETİMLEME

7. Şu ünlü "genç şairlerimizden" sözüne oldum olası akıl sır erdirememişimdir. Bu yolda saçını ağartmış, çok sayıda şiir kitabı yayımlamış, şiirseverler olarak neredeyse yirmi yıldır adını işittiğimiz, dergilerde şiirlerini severek okuduğumuz, ödüller kazanmış şairlerimizin kim bilir kaç kez bu sıfatla anıldığını gördüm. Acaba bizim eleştirmenlerimiz, tanıtıcılarımız hangi haklı gerekçelerle bir türlü kabullenemiyor kimi şairlerimizin büyümesini, kıdemliler arasına karışmasını? Yoksa onların yaşlarını, Dağlarcaların, İlhan Berklerin yaşları ile karşılaştırınca mı uygun görüyorlar bu "genç" sıfatını?

TARTIŞMA

1. Öğrenimden amaç bilgi yüklü bir yığın olmak değildir, bazılarının savunduğunun aksine. Öğrenimden amaç, düşünmeyi öğrenmektir. Mehmet Kaplan, bu konuyla ilgili, “İnsan düşünce ile görür ve duyar; her şeyden faydalanan, her şeyi düzene sokan, başa geçip yöneten şey düşüncedir. Geri kalan her şey kör, sağır ve cansızdır.” der. Bu durumda düşünmeyi öğrenmek, körlükten ve sağırlıktan kurtulmak demektir.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tartışma B) Açıklama C) Öyküleme
D) Betimleme E) Tanımlama

2. Osmanlıca, roman dili değil; romanların anlatım dili oldu. Kuşkusuz kaçınılmaz bir durumdu bu. Romanı bir olayın ya da olay dizilerinin anlatımı olarak gören romancı, roman sorunsalı üzerine düşünemezdi. Bir üslup bile söz konusu değildi başlangıçta. Oysa romanın salt “anlatmak” demek olmadığını nereden bilsin Namık Kemal ya da Ahmet Mithat Efendi? Dilediğince okusun çağının moda yazarlarını, okuduğu ve algıladığı yalnızca anlatılan olaylardı.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karşılaştırma B) Betimleme
C) Tartışma D) Öyküleme
E) Açıklama

3. Sabahtan beri yürüyorduk. Düşe kalka geçtiğimiz sarp keçi yolları bazen sel yarıntıları içinde kayboluyor, bazen sık fundalıklardan ayrılarak dibinde sivri sivri kayalar görünen karanlık çukurlara sapıyordu. Ayı avına gidiyordum. Kılavuzum “Kumdere” köyünün en namlı nişancılarındandı. Beraber tırmanacağımız yüksek ormanlı dağların daha çok uzağında idik. Vakit vakit ince bir yağmur sepeliyordu. Güneş yoktu. Nihayetsiz mor bir kubbeyi andıran duman, gökten faniliğin geçmiş saatlerini hatırlatırken gamlı guguk sesleri aksediyordu.

Bu parçanın anlatımında ağır basan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme B) Öyküleme C) Açıklama
D) Tartışma E) Örnekleme

4. Romanlarındaki kişileri, onları etkileyen, yönlendiren toplumsal çevrelerinden soyutlamadan, bu çevrenin gereklerini yerlerine oturtarak vermiştir. Bu nedenle biz kişilerin davranışlarını yadırgamadığımız gibi, bireyle toplumu iç içe izleriz. Üç romanın kahramanı olan erkekler, değişik nedenlerle çevreleriyle uyum sağlayamayan kişilerdir. Kadınlar ise daha değişik özellikler gösterirler.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklama B) Öyküleme C) Tartışma
D) Örnekleme E) Betimleme

5. Temmuz güneşinin ortalığı kavurduğu oldukça sıcak bir gün... Yemyeşil ve şehre hâkim bir tepeden maviyle yeşilin kucaklaştığı Yalova'yı seyrediyorum kuş bakışı. Güneş, ufka doğru indikçe renkler beliriyor, büyüleyici manzaralar ortaya çıkıyordu. Masmavi çarşaf gibi bir deniz, renkler cümbüşünü andıran gün batımı, beni özlediğim soylu yalnızlıklara doğru bir yolculuğa çıkarıyordu. Feribotlar ve deniz otobüsleri bembeyaz köpüklere yol desenleri işliyor uçsuz bucaksız mavilikte.

Bu parçada ağır basan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öyküleme B) Açıklama C) Tartışma
D) Betimleme E) Tanımlama

6. Bol güneşli bir mayıs sabahı uzun süren bir yoluktan sonra dik yamaçlı vadileri, zümrüt yeşili yaylaları, gürül gürül akan dereleriyle Rize'ye ulaştık yedi arkadaş. Hiçbirimiz yıllardır böylesine bir renk armonisiyle karşılaşmamıştık. Biraz dinlendikten sonra çadırımızı kurup ateşimizi yaktık. Çay demlenirken kendimize güzel bir kahvaltı sofrası hazırladık.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimleri aşağıdakilerin hangisinde bir arada verilmiştir?

- A) Öyküleme – tartışma
B) Betimleme – öyküleme
C) Açıklama – öyküleme
D) Öyküleme – karşılaştırma
E) Açıklama – betimleme

7. I. Toplumların yaşam tarzı, alışkanlıkları, inanç ve iklimlerinde görülen farklılıklar beden dillerine de yansır. Kültürler arasında temel duyguları yansıtan çok sayıda benzer bedensel mesajlar vardır. Dünyanın herhangi bir ülkesinde kızgın bir insanı ya da mutlu bir kişiyi davranışlarından anlamak mümkündür. Farklılık onların kızgınlığı ya da mutluluğu gösterme şekline doğar. “Evet” anlamına gelen “başın yukarıdan aşağıya sallanması” tüm dünyada aynıdır. “Hayır” işareti de genellikle “başın iki yana sallanması” şeklindedir.
- II. Kardelen, nergisgiller içinde sınıflanan Galanthus cinsi bitki türlerinin ortak adıdır. İçerdiği ve ilaç olabilme özelliği bulunan alkaloid ve laktinler nedeniyle çok sayıda araştırmaya konu olmaktadır. Türkiye’de halk arasında toprak üstündeki kısımları kalbi kuvvetlendirici, mideye iyi gelen ilaç; toprak altındaki kısımları ise taze hâldeyken ezilerek çıbanları olgunlaştırmak için hazırlanan lapa olarak kullanılır.

Bu iki parçada da kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme B) Açıklama C) Tartışma
D) Öyküleme E) Örnekleme

8. Edebiyat eleştirisinde nesnellik, edebiyat tartışmalarının gündeminde olan bir sorun. Anladığım kadarıyla da ciltler dolusu çalışmaya rağmen, nesnel olma zorunluluğundan söz edenler bile nesnellikten ne anladıklarını net olarak ifade edebilmiş değiller. Tanımlamadaki zorluk, edebiyatın nesnellikle olan sorunlu ilişkisinden de kaynaklanıyor. Edebî eser, bir sanatçının dünyaya bakışıysa ve ister okur ister eleştirmen beğeni ölçütlerine göre bu esere yaklaşıyorsa nesnellikten söz edilebilir mi? Yine de nesnellüğün mümkün hatta zorunlu olduğunu düşünenler var ne yazık ki!

Bu parçada ağır basan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öyküleyici anlatım B) Açıklayıcı anlatım
C) Tartışmacı anlatım D) Betimleyici anlatım
E) Emredici anlatım

9. I. Kitaplarla yoğun bir ilişkisi olan, henüz otuz iki yaşındayken görme yetisini kaybeden Borges; birçok otoriteye göre yirminci yüzyılın üst düzey şair ve yazarları arasındadır. Tarih, bilim, sanat, dil, sonsuzluk konularını; küçücük bir ırk, din, ideoloji gözetmeden işleyen bir insandır.
- II. Günümüzde kimi şair ve yazarlar, yazdıklarını anlayabilmek için okurların çaba harcamasını, zorlanmasını isterler. Bence bu, kendini beğenmişlikten başka bir şey değildir. Yazdıklarını anlayabilmek için okur zorlanacağına, onları anlayabilmek için ben zorlanmalıyım. Bence okur, bir kitabı okurken salt anlamak için değil; ondan birtakım sonuçlar çıkarmak için çaba harcamalıdır.

Numaralanmış metinlerde kullanılan anlatım biçimleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Açıklama – tartışma B) Betimleme – öyküleme
C) Açıklama – öyküleme D) Öyküleme – tartışma
E) Betimleme – açıklama

10. Köyde ona “Kör Mustafa” derlerdi. Bir gözü sola doğru biraz kaymıştı. Sağ tarafının beyazı ile göz kapağı arasına ciğer kırmızısı bir et oturmuştu. Böyle mi doğmuştur? Yoksa çocukken bir şey mi batmıştır? Bu arızalı göz, öteki gözden daha parlaktır; daha siyah, daha canlıdır. Bana bir kamburu hatırlatıyor bu göz, tuhaf değil mi?

Bu parçada ağır basan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme B) Öyküleme C) Tartışma
D) Açıklama E) Tanımlama

11. Denizlerden geldik. Kayıklarımız balık dolu. Hem de barbunya... Hem de Çingene palamudu... Hem de mercanlar... Ağırılığı olmasın diye çoğu kez mercanları tutmazdık. Renkleri solar diye... Uskumrular kayıklara tepelerce yığılırdı. İşte şuraya, nah şuraya çekerdik kayıkları. Balıkların çoğunu İstanbul’a gönderirdik. Gece de şuraya, Bekâr Osman’ın gecekondusunun yanına bir meydan ateşi yakardık. Tuzunu, bir avuç tuzunu alan gelirdi.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tartışma B) Açıklama C) Öyküleme
D) Betimleme E) Tanımlama

1. Manisa'nın güzel ilçelerinden biridir Kula. Buna tarıma ve bağıcılığa bereket katan mineralli topraklarını, şifa dağıtan termallerini ve maden suyu kaynaklarını eklerseniz buradaki tarihî zenginliğin nedenlerini görürsünüz. Kula, Lidyalılardan Doğu Roma İmparatorluğu'na, Germiyanoğulları'ndan Osmanlıya dek farklı kültür ve medeniyetlerden izler taşır. Yapıldığı yılların ruhunu taşıyan ve zamana meydan okuyan evler arasında dolaşmak, eski bir masalın içinde gezinmek gibi bir his bırakacak sizde. Sanki yanı başınızdaki kapı açılacak ve bir kadın Osmanlıya özgü kıyafetleriyle, elinde testisiyle su doldurmak için önünüzden geçip gidecek.

Bu parçada ağır basan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme B) Öyküleme C) Tartışma
D) Açıklama E) Tanımlama

2. Yazılarınızda amaçladığınız şey, okurların kanılarını değiştirerek sizin gibi düşünmesi. Bu, bazı edebiyat çevrelerince hoş karşılanmazken bazı okurların da hoşuna gitmekte. Hatta yazılarınızın meraklısı çok insan var ki okunma istatistiklerinizden bunu görmektediriz.

Bu parçada altı çizili ifade ile aşağıdaki anlatım biçimlerinin hangisine gönderme yapılmıştır?

- A) Tartışma B) Betimleme C) Açıklama
D) Öyküleme E) Örnekleme

3. Bölük bölük insan akını... Arkadan naylonlu traktörler, kamyonlar, on beş kişi bindirince öbek olmuş insan yığılı arabalar... Ve bu kadar araçtan, korna sesinden tedirgin, elindeki değnekle eşekleri sağa sola kovalayan, kağnıların ipine asılan, güya canını, malını kurtarma savaşında o insan seli... Toz duman içinde ortalık. Sonra kavakların arasından süzüm süzüm seherin ilk ışıkları...

Bu parçada kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öyküleme B) Tartışma C) Açıklama
D) Betimleme E) Karşılaştırma

4. (I) Tarihi, medeniyetlerle anılan Hindistan'dayız. (II) Kara gözlü insanların baharat kokulu kentlerini adımlamaya başladık. (III) Okyanustan gelen esinti bile sokaklara taşan yoksulluğun, derme çatma evlerdeki yaşamın sıkıntılarını hafifletmeye yetmiyor. (IV) Muson yağmurları ansızın sizi ter ve sivrisinek sarmalı içinde bırakıyor. (V) Muson yağmurlarıyla yıkanan şehir mi yoksa insanlar mı ayırt edemiyorum, insana değer verilmeyen ve iş gücünün ucuz olduğu bu ülkede.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde betimleme yapılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Bir toplumu toplum yapan ve milleti de millet yapan kültürel değerlerdir. Kültürel değerlerin yok olması bir milletin yok olmasıdır. Bu değerleri her eserde yaşatmaya çalıştım. Bayram ziyaretleri, düğün alayı, mevlit şekerleri eserlerimde hep olmuştur. Bunları anlatmasam yaptığım bütün çalışmalarımın boşa gittiğine kanaat getirecektim. Her sanatçının böyle davranması gerektiğini düşünüyorum, haksız mıyım? Bana karşı çıkanların aksine, bunu sadece sanatçılarla sınırlandırmamak gerektiğini de her fırsatta dile getirdim. Bu değerlerin toplumun her katmanına ulaştığında daha gur şekilde dallanıp çiçeklendiğini unutmamak gerekir.

Bu parçada ağır basan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklama B) Öyküleme C) Tartışma
D) Betimleme E) Benzetme

6. Bir yazar, yazınsal yaratıcılığın sırrına ulaşmak istiyorsa kendi ana dilini iyi bilmelidir. İyi bilmek de aslında yeterli değildir. Ana dilinin söz değerlerini, kurallarını sevmelidir. Onlarla bir arada olmaktan mutlu olmalıdır. Yoksa yazdıklarından ne tat alabilir ne de bir başarı görebilir. Bir insan nasıl sevdiğiyle hayal kurabiliyorsa bir yazar da sevdiği sözcüklerle hayal kurabilir.

Bu parçada ağır basan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tanımlama B) Tartışma C) Betimleme
D) Öyküleme E) Açıklama

7. Düzyazı dili ile şiir dili bir değildir. Söz gelimi bir romancı, seçtiği sözcükleri alışlagelmiş anlamlarıyla kullanır. Şair ise sözcüklere, sözlük anlamlarının ötesinde yeni anlamlar yükler. Sözü şiire dönüştüren, daha çok bu simgesel anlamlardır. Böylece her şair, kendine özgü bir dil kurar. Ayrıca düzyazı, konuyu alabildiğine açıp yayar; çok ince ayrıntılara iner. Şiir ise bir işçi gibi fazlalıklarını budar. Bundan dolayı yoğun bir deyiş gerektirir. Yani bazı sanatçıların savunduğu şekilde şiirin düzyazıya yaklaşımı mümkün bile olamaz. Çünkü şiir, duygu ve hayallerin yazıya dökülmesidir.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öyküleme B) Tartışma C) Açıklama
D) Örnekleme E) Karşılaştırma

8. Usta yazarlar, yazmaya başlamadan önce romanlarının geniş bir biçimde planını yapmışlardır. Romanlarında yer alacak olayların her bölümde nasıl gelişeceğini önceden belirleyip kişilerin başından geçenleri bir bir tasarladıktan sonra kalemi ellerine almışlardır. *Savaş ve Barış*'ı uzun yıllar tasarladıktan sonra yazan Tolstoy, *Madame Bovary*'yi zihninde bir minyatürcü gibi sabırla şekillendirdikten sonra yazan Gustave Flaubert işte bu romancılardandır.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Örnekleme B) Betimleme C) Açıklama
D) Tanımlama E) Öyküleme

9. Bilinmeyen dönemden başlayarak XI. yüzyıla kadar süren ve yabancı etkilerden uzak kalıp biçim, dil, ölçü ve içerik açısından milli nitelikler taşıyan Türk edebiyatı; Maniheizm, Budizm, Şamanizm gibi inançların etkisi altındadır bu dönemde. Eserlerde doğa sevgisi, kahramanlık gibi konular işlenmiş ve eserler çoğunlukla dinî törenlerde söylenmiştir.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öyküleme B) Tartışma C) Açıklama
D) Betimleme E) Karşılaştırma

10. Halk edebiyatıyla divan edebiyatı, yapı ve içerik yönüyle farklı bakışlara sahiptir. Mesela divan edebiyatındaki katı biçimsel kurallar halk edebiyatında yoktur. Ancak bu iki edebiyatın benzer noktaları da vardır. Mesela iki edebiyat da şiir ağırlıklıdır. Ayrıca şiirlerin özel bir başlığı yoktur. Konu olarak da ortaklıkları bulunan bu iki edebiyatta da şiirler defterlerde toplanır. Aslında tüm bu benzerliklerin yanında özellikle 17. yüzyılda bu iki edebiyatın etkileşime girdiği de söylenebilir.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karşılaştırma B) Benzetme
C) Tartışma D) Öyküleme
E) Açıklama

11. Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beri susan Hasan. Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan konuşuyordu. Aklına ne gelirse söylüyordu. Eskici hem çalışıyor hem de ara sıra "Ha! Ya! Öyle mi?" gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu. Artık erişemeyeceği yurdunu düşünerek dinliyordu.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Lirik anlatım B) Öyküleyici anlatım
C) Açıklayıcı anlatım D) Betimleyici anlatım
E) Tartışmacı anlatım

12. Çağlayan sesleri ile gönül oyalayıp renklerine, resimlerine doyamadığımız bu şeyin adına tabiat diyoruz. Burada tabiatın her türlüşü var; Lübnan çamları yetişen yaylaları ile dağlar ve ormanlar, denize yukarıdan bakan ve alçala alçala geniş ve derin bir kumsalda eriyen yalısı ile eşsiz kıyıları, Toros eteklerine doğru yayılmış ova... Burada İsviçre'deki dağ karşınızda, Riviero'daki kıyıları önünüzde, Macaristan'daki ova arkanızdadır.

Bu parçada ağır basan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tanımlama B) Tartışma C) Betimleme
D) Öyküleme E) Açıklama

1. Şiir, bilinçaltından kaynaklıdır. Genellikle ilk birkaç dize böyle oluşur ama bunların birtakım çağrışımlarla zenginleşmesi, yoğunlaşarak biçimlendirilmesi bilinç alanında olur. Suut Kemal'in de dediği gibi "Beyin, yüreğin derinliklerini düşüncenin ışığı ile tarayarak ham zenginliklere biçim verir." Yüreğin en derinlerindeki kaynaklardan gelen bu ham zenginliklerle, hayal gücünün o sınırsız güzellikleri birleşince ortaya şiir dediğimiz edebî tür ortaya çıkar.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklama B) Betimleme C) Öyküleme
D) Tartışma E) Tanımlama

2. Bazı eleştirmenlerin dediği gibi kendi biçimini belirlemeyen şiir olur mu? Bence olmaz; her şiir, kendi biçimini kendi belirler. Çünkü sanat, amaca giden yolda öz ile biçimin buluşmasını gerektiriyor. Bundan dolayı öz kadar biçim kaygısı da olmalıdır şairin. Bu durum, her sanatçı ve zanaatkar için de geçerlidir. Bir ressam, bir marangoz, bir testi ustası gibi... Testi ustasının amacı, içine su konabilecek en iyi kabı yapmaktır. Onun da belli bir biçimi vardır. Eğer testiye, içine su alacak şekilde istediği biçimi veremezse özü yakalayamadığı gibi faydalı bir ürün de ortaya koyamaz. Koyabilir, diyen varsa da büyük bir yanılğı içindedir.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklama B) Tartışma C) Tanımlama
D) Betimleme E) Öyküleme

3. İran'a giren Timur, büyük şair Firdevsi'nin mezarını ziyaret eder. Gazneli Mahmut'un teşvikleriyle *Şehname* isimli eseri derleyen şairin memleket sevgisini bildiği için "Başını topraktan kaldırırsın İran'ın elimizdeki hâlini gör." der. Ancak daha sonra Firdevsi'nin kendisine ne cevap vereceğini merak ettiği için *Şehname*'den rastgele bir yer açtırır adamlarına. Karşılıklarına şu beyit çıkar: "Arslanların geçip gittikleri bu çimenlikte şimdi topal bir tilki avlanıyor."

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Tartışma B) Açıklama C) Öyküleme
D) Betimleme E) Karşılaştırma

4. Tahsin Nahit, Fecriati'nin şiir ve oyun yazarıdır. *Adalar*, *Kamer* ve *Zühre* şiiri çok beğenildiği için "Adalar Şairi" olarak tanınmıştır. Sanatçının şiirlerinde Ahmet Haşim'in etkileri görülür ancak şiir dili teknik bakımdan zayıftır. Aşk, kadın gibi lirik konuları işlemiş *Ruh-ı Bikayd* adıyla kitaplaştırmıştır. Tahsin Nahit'in Batı'nın tiyatro anlayışını örnek alarak yazdığı birçok oyunu da vardır.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öyküleme B) Örneklem C) Tartışma
D) Betimleme E) Açıklama

5. "Kaybedersem adımdan bir harf silerim." diyecek kadar hafızasına güvenen Cemal Süreya, arkadaşıyla bir telefon numarası için iddiaya girmiş. Adında silecek harf bulamayınca Süreya olan soyadındaki "y" harflerinden birini silmiş. "Adımın bir harfini atıyorum." dizesiyle bitirdiği *Elma* adlı şiirinde de bu durumu dile getirmiştir.

Bu parçanın anlatımında kullanılan anlatım biçimleri aşağıdakilerden hangisinde bir arada verilmiştir?

- A) Öyküleme – tartışma
B) Betimleme – öyküleme
C) Açıklama – öyküleme
D) Öyküleme – karşılaştırma
E) Açıklama – betimleme

6. Şiir, açık olmalıymış! Aksine geniş çaplı bir birikim ister şiir kendini okura açık etmek için. Yani okur biraz yorulmalı, biraz yaratıcı olmalıdır. Gerçek şiirin özü bu noktada gizlidir işte. Bir gelin gibi nazlı olmalı, duvağını hemen kaldırmamalıdır. Ancak bu şekilde en iyi şiirlerden olabilir. Ece Ayhan'ın, Erdem Bayazit'in, Cahit Zarifoğlu'nun şiirleri böyle şiirlerdendir işte. Güçlü, gizemli ve ürkek.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklama B) Öyküleme C) Betimleme
D) Örneklem E) Tartışma

7. Zeliş, köydeki tüm işleri üstlenmişti. Hem dört küçük çocuğuna bakıyor hem de tarlada çalışarak geçimlerini sağlıyordu. O gün yine gün ağarmadan kalktı ve tarlanın yolunu tuttu. Komşu tarlaların sahiplerinin yine toplanıp ağa hakkında konuştuklarını işitti. Usulca yanaşıp kulak verdi konuşmalarına. Duydukları zaten bildiği şeylerdi. Ağa, su arkının yolunu kendi tarlasına çevirmiş, tarlasını istediği kadar suluyordu. İşi bitince kalan suyu köylü kendi arasında paylaşıyordu ama su az olduğu için bu yılki ürünün boşa gitmesi işten bile değildi.

Bu parçada ağır basan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklama B) Tartışma C) Betimleme
D) Karşılaştırma E) Öyküleme

8. Kırgız edebiyatı önemli sanatçılar yetiştirmiştir. Bunlardan biri olan Cengiz Aytmatov; edebiyatçı, çevirmen ve siyasetçidir. Türk halk kültürünün en zengin ürünleri olan masal, efsane, destan gibi türlerle modern yaşamı sentezlediği eserleriyle tanınmıştır. Yaptıklarında kahramanlarının psikolojilerine yer vermiş hatta bir psikolog gibi davranmıştır. Ayrıca Sovyet Rusya'nın asimilasyon politikasına karşı çıkmış, kimi eserlerinde bu düşüncelerini dile getirmiştir.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karşılaştırma B) Açıklama C) Örnekleme
D) Öyküleme E) Betimleme

9. Oscar Wilde "Her sanat, sonuna kadar yararsızdır." der. Bundan daha doğru ve bundan daha yanlış söz zor bulunur. Doğrudur çünkü gündelik anlamıyla yarar yani çıkar peşinde olan sanat, her şeyden önce sanat değildir. Gerçek sanat, çıkar düşünmez. Düşündüğü anda sanat olmaktan çıkar. Üstelik insanı kandırır, sömürür. Bu söz yanlış çünkü insanı insan eden şeydir sanat.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme B) Açıklama C) Öyküleme
D) Tartışma E) Tanımlama

10. Milly Buck, şafak sökerken barakadan çıktı. Sundurmada durarak bir an gökyüzüne baktı. Şişman, çarpık bacaklı, uçları aşağı doğru kıvrık bıyıklı, avuçları nasır bağlamış dört köşe elleri olan bir adamdı. Su rengindeki gözlerinde düşünceli bir ifade vardı. Şapkasının altından fırlayan saçları dik dik ve dağınıktı. Bir yandan sundurmada duruyor, bir yandan da gömleğinin eteğini pantolonun içine sokmaya çalışıyordu.

Bu parçanın anlatımında kullanılan anlatım biçimleri aşağıdakilerden hangisinde bir arada verilmiştir?

- A) Öyküleme – tartışma
B) Betimleme – öyküleme
C) Açıklama – öyküleme
D) Tartışma – öyküleme
E) Açıklama – betimleme

11. Üç delikanlının üçünün de saçları alabildiğine uzamış. Âdeta kafaları ısırğanlar ve baldıranlar bitmiş bakımsız birer bahçe hâlinde. Üçünün de kafalarının arkaları dümdüz. Küçük bir yuvarlaklık ve çıkıntı yok. Yüzler uzun ve büyük. Bir tanesi çenesine yün bir kaşkol bağlamış. Biri yırtık ceketli, ötekinde lime lime bir kazak, üçüncüsünün yalnız minto var.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklama B) Öyküleme C) Benzetme
D) Betimleme E) Tartışma

12. Olay paragrafı denen yapı, dikkat çekecek ya da ibret alınacak nitelikte olayların anlatıldığı paragraflardır. Bu tip paragraflar olay belli bir zaman sırası içinde genellikle süssüz ve yorumsuz bir şekilde anlatılır. Bu paragraflar roman, hikâye gibi edebî türlerde daha yaygın kullanılır. Yazıda hareketliliği ve zaman akışını sağlayan da bu yapılarıdır.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tanımlama B) Tartışma C) Açıklama
D) Öyküleme E) Betimleme

1. Basit bir bedensel bozukluktan kaynaklandığı düşünülen disleksi, okuma ve öğrenme güçlüğüdür. Toplumun %30'a yakınında görülen bu işlev bozukluğu, 2000 yılından 2014 yılına kadar %10 oranında artış göstermiştir. Normal yaşta okula başlamış, zekâ geriliği ya da davranış bozukluğu olmayan bazı çocuklar, akıcı bir biçimde konuşmayı başaramaz ya da bazı harfleri, rakamları birbirine karıştırır. “Ya”yı, “ay” ya da “d”yi “b” olarak okumak gibi.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Örneklemeye B) Tanımlama C) Açıklama
D) Betimleme E) Öyküleme

2. Rivayete göre Karagöz ve Hacivat, Orhan Gazi zamanında Bursa'da cami inşaatında demir ve kalıp ustalarıdır. Kendi aralarında konuşmaları o kadar komiktir ki diğer işçiler onları izlemek için çalışmalarını yarım bırakır. En sonunda Orhan Gazi'nin emriyle idam edilirler. Padişah, zaman geçince üzülür. Padişahın üzüldüğünü gören Şeyh Küşteri de beyaz bir çarşafı gerip arkasından ışıklandırdığı perdenin üzerine çarıklarının gölgesini düşürerek Karagöz ve Hacivat gibi konuşturur. Padişahın üzüntüsünü bir nebze azaltan Şeyh Küşteri ise Karagöz ve Hacivat'ın piri olarak kabul edilir.

Bu parçanın anlatımında kullanılan anlatım biçimleri aşağıdakilerin hangisinde bir arada verilmiştir?

- A) Öyküleme – tartışma
B) Betimleme – öyküleme
C) Açıklama – öyküleme
D) Öyküleme – karşılaştırma
E) Açıklama – betimleme

3. Nehir yatağı havzalarının en şiddetli ve tehlikeli akıntılar görülen kısımları yüzde 19'dan, 2070 yılında yüzde 34–36'ya çıkacak. Batı Avrupa'da milyonlarca insan muhtemelen sulak alanlarla iç içe yaşayacak. Küresel sıcaklık ortalamalarının hızla yükseleceği düşüncesinin gerçekleşmesi hâlinde 2080'lerde yılda fazladan iki buçuk milyon kişi, kıyı şeritlerindeki sellerden etkilenecek.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tartışma B) Tanımlama C) Öyküleme
D) Betimleme E) Açıklama

4. Büyük Hun hakanlarından birinin iki kızı vardı. Kızlarının ikisi de birbirinden güzeldi. Öyle ki Hunlar, bu kızların ancak ilahlarla evlenebileceğine inanıyordu. Hakan da aynı şekilde düşündüğü için ülkenin en kuzey ucunda yüksek bir kule yaptırarak kızlarını bu kuleye kapattı. Sonra da Tanrı'sına yalvarmaya başladı. Sonra bir gün hakanın yalvardığı Tanrı dayanamadı ve bir bozkurt şekline girip Hun hakanının kızlarıyla evlendi.

Bu parçada ağır basan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklama B) Tartışma C) Betimleme
D) Öyküleme E) Karşılaştırma

5. Trene daha bir buçuk saat vardı. Bütün katile, istasyonun arkasında büfe vazifesi gören bakkal kulübesinin hemen eşiğinde alçak iskemlelerde oturmuş; içeride hazırlanan çayı bekliyordu. Hepsinin yüzünden son üç günün yorgunluğu akıyordu. Uykusuzluk, bütün yüzlerde sert, ince, tutkaldan bir maskeye benziyordu.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Betimleme B) Tartışma C) Açıklama
D) Öyküleme E) Karşılaştırma

6. Mutluluk, istenene kavuşmanın ve başarının yarattığı bir kendi hâlden memnun olma, bir hoşluk duygusu, yoğun ama kısa süren bir yaşama sevincidir. Belki böyledir ama istediği şeyleri elde edemeyeceğini bilen kişilerden birini iyimserliğe, ötekini karamsarlığa, mutsuzluğa iten bir şey de vardır ve bu şey ya da şeyler insanoğlunun yaşama felsefesi, yetişmesi, karakteriyle ilgilidir.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tartışma B) Betimleme C) Öyküleme
D) Tanımlama E) Açıklama

7. Malezya, modern yaşamın çok kültürlülük ile harmanlandığı, canlı bir atmosfere sahip oldukça renkli bir ülke. Bir yanda gökdelenler ve modern alışveriş merkezlerinin yükseldiği Kuala Lumpur, diğer yanda çarpıcı doğayı serin bir iklim ile sunan Cameron Highlands, kırmızı renkli binaları ile Hollanda sömürge döneminin mirasını sunan Unesco Dünya Mirası Melaka, Çin kültürünün derin izlerini dokusunda yaşatan Penang, olağanüstü plajları ve modern resortları ile Langkawi Adası ve büyüleyici denizi ile diğer tropikal adaları...

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Tartışma B) Betimleme C) Öyküleme
D) Tanımlama E) Açıklama

8. Kehribar rengi tozlu bir dünyanın üstünde uçuyorlardı. Kil kırmızısı tepelerin yamaçlarındaki binlerce yıl önceden kalma kilise harabeleri, yıkık duvarlar, duvarlarına pencere biçimi delikler açılmış mağaralar, kayalara oyularak yapılmış basamaklar, bunların altına yerleşmiş ve bugüne mi yoksa geçmişe mi ait olduğu anlaşılamayan düz damlı kerpiç evler, derin vadiler, yaprakları tozlanmış, gövdeleri ihtiyarlıktan eğilmiş iğde ağaçları hızla akıyordu altlarından.

Bu parçada aşağıdaki anlatım biçimlerinden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Açıklama B) Öyküleme C) Tanımlama
D) Betimleme E) Tartışma

9. Annem beni yazmaya teşvik ediyordu. Küçük hikâyeler yazarak dergilere gönderiyordum. Tabii hiçbirinden cevap alamıyordum. Sonradan İstanbul'a gelmeye karar verdim. Yeni bir aile ortamındaydım ve yazmaya karar vermiştim. Çünkü bunun ancak İstanbul'da olacağını biliyordum.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tartışma B) Tanımlama C) Öyküleme
D) Betimleme E) Açıklama

10. Hayır, beynim bu şekilde çalışmayı reddediyor. Yazarı ve yazılanı birbirinden ayıramıyorum. Virginia Woolf'u seviyorum, ona hayranım ama bu o olmak istediğim anlamına gelmiyor zira *Deniz Feneri*'ni yazmış olmam gerekecekti. Sırf bir yazarı seviyor olmak onun benimsediği anlayışta var olmayı gerektirmez. Yazarın birini sevmesi, onu her anlamda kabul edeceği anlamına gelmiyor.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklayıcı anlatım B) Tartışmacı anlatım
C) Kanıtlayıcı anlatım D) Betimleyici anlatım
E) Öyküleyici anlatım

11. Çok sayıda alıcı ve satıcının bulunduğu, ürünlerin birbirine benzediği ve onlara ilişkin tüm bilginin anında tüm tüketiciler tarafından erişilebilir durumda olduğu e-ticaret seçenekleri, artık hemen hemen herkesin kullandığı sıradan bir alışveriş yöntemi hâline geldi. İmkânların bu denli elverdiği bir ortamda, satın alma davranışının da arttığını gözlemlemek çok şaşırtıcı gelmiyor. Buna ek olarak internette yapılan alışverişlerde olduğu gibi, yüz yüze alışverişlerde de artık daha yaygın olarak kullanılan banka ve kredi kartları, satın alma davranışını başka bir açıdan daha etkiliyor. Yapılan çalışmalara göre, paranın fizikî olarak kullanıldığı alışverişlerde ödeme yapmanın acısı, kartlı alışverişlerde olduğundan daha fazla. Bir başka deyişle, ödemeyi kartla yapınca cebimizden çıkan parayı hissetmiyoruz dolayısıyla acısını da!

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklama B) Tartışma C) Betimleme
D) Öyküleme E) Karşılaştırma

1. Üzerinde uzandığı, yerde serili sert döşeginden, titreyen zayıf kollarının da yardımıyla yavaşça doğruldu ve başını geriye doğru atıp sağa sola hareket ettirerek rahatlamaya çalıştı. İçinde bulunduğu oda, geceden kalma ağır bir kokuyla doluydu. Tam karşısındaki, rutubetten hırpalanmış duvarda bulunan ufacık pencereden içeriye sızmaya çalışan güneş ışınları odanın kasvetine yenik düşüp hemen dağılıyordu.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleme B) Benzetme C) Tartışma
D) Açıklama E) Betimleme

2. I. 2019 Aralık ayında ortaya çıkan ve hızla tüm dünyaya yayılarak küresel bir salgın hâline gelen Covid-19 vakası, hemen hemen her ülkede benzer manzaralara sahne oldu. Boş kalan market rafları, aynı üründen ikincisinin satın alınması durumunda geçerli olan fahiş fiyat uygulaması, market arabalarına doldurulmuş paket paket makarnalar ve tuvalet kâğıtları... İnsanların hayatı tehlike hissettiğinde gösterdikleri satın alma ve istifleme davranışı panik havasının yalnızca bir yansıması. Aynı panik havası finansal piyasalarda da mevcut.

II. Salgın yüzünden işsiz kalan, ücretsiz izne ayrılmak zorunda kalan insanların gelirleri azaldı veya yok oldu. Bu nedenle tüketim yapabilmeleri için gerekli olan gelirden yoksun kalmaları, ekonomide daha az kişinin daha az tüketmesi yani talep daralması anlamına geliyor. Onca insanın ödenmeyi bekleyen borçları, faturaları ve kiralari ciddi bir sorun; aslında bu sorun onların sorunu olmaktan çok kurumların ve ekonomilerin sorunu hâline geldi. Ünlü iktisatçı John Maynard Keynes'e atfedilen bir şu söz durumu net bir şekilde gözler önüne seriyor: "Eğer bankaya 100 dolar borcunuz varsa ve bunu ödeyecek gücünüz yoksa ciddi bir sorunla yüz yüzesiniz demektir. Öte yandan, eğer bankaya 1.000.000 dolar borcunuz var ve bunu ödeyecek gücünüz yoksa banka ciddi bir sorunla yüz yüzedir."

Bu iki parçada ortak kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme B) Açıklama C) Tartışma
D) Öyküleme E) Örnekleme

3. Oblomov ile çay içerken kendimi hayal ediyorum. Yanında gofret, benimki Hindistan cevizli. Önümüzdeki karanlık ekrana bakıyoruz. Her şeyin fişini çektik, üzerimizde battaniye, uyukluyoruz. Dünyada ikimizden başkası olduğuna dair tek kanıt, salonda bir ileri bir geri dolanan Zahar. Çok uzaklardan sürekli meşgul bir kalabalığın sesi zayıflayarak kulağımıza geliyor. Rahatsız oluyorum, o da benimle aynı fikirde, kalkıp pencereyi kapatıyorum. Sessizlik diye buna derim. Gözlerini ekrandan ayırmadan gülümsüyor.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisi ağır basmaktadır?

- A) Açıklayıcı anlatım B) Tartışmacı anlatım
C) Kanıtlayıcı anlatım D) Betimleyici anlatım
E) Öyküleyici anlatım

4. Bir şair, bir olayı, durumu okuyucuya aktarırken salt gerçeği mi yansıtır yoksa olay karşısında duygularını mı anlatır? Şairi, şair yapan olay nedir? Gördüğünü olduğu gibi aktarmak mı? Böyle olduğunu hiç düşünmüyorum. Şairliğin en önemli yönü; yaşadıklarının duygusunu, heyecanını, korkusunu, telaşını ve tedirginliğini anlatmaktır. Böyle yaparak okuyucuya yaşadıklarının empatisini kazandırmaya çalışır. Şairlik dış gerçeği anlatmaktan çok, iç gerçeği anlatabilmektir.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öyküleme B) Karşılaştırma C) Tartışma
D) Açıklama E) Betimleme

5. Şehrin tüm kargaşası ve gürültüsü artık dışarıda kalmış, çok hoş bir bahçe sizi karşılamaktadır. Kapıdan taş döşemeli geniş bir avluya girilir. Rengârenk çiçekler, meyvesi bol ağaçlar ve su sesi ile tatlı bir mekâdasınızdır artık. Konağın büyük bahçesinde yok, yoktur. Bahçede biri hazneli, biri silindirik olmak üzere doğal kaynak suyu bulunan iki çeşme vardır. Suyun yetersiz olduğu dönemlerde mahallenin su ihtiyacı bu çeşmelerden karşılanmıştır.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme B) Benzetme C) Açıklama
D) Tartışma E) Öyküleme

6. İznik üzerine zeytin ağaçlarıyla örülü yamaçlardan inerken gölü görüp de iç geçirmemek mümkün değil. Nihayetinde İznik Gölü kenarında kahvaltımızı yaptık ve göl kenarında büyük bir seyir zevki yaşadık. Sabahleyin göl manzarası daha bir güzel. İznikliler umarım bunun daha fazla farkındadır. İznik'te işimiz epey uzun, hemen toparlanıp gezimize devam ediyoruz. İznik eski hem de epey eski bir yerleşim alanı. Nereye bakarsanız tarihî bir kalıntı ile karşılaşsınız.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimleri aşağıdakilerin hangisinde bir arada verilmiştir?

- A) Öyküleme – tartışma
- B) Betimleme – öyküleme
- C) Açıklama – öyküleme
- D) Öyküleme – karşılaştırma
- E) Açıklama – betimleme

7. Askerî helikopter yavaşlayarak sola döndü, yarım ay şeklindeki bir dağ dizisinin ortasındaki açıklıktan bir vadiye girdi ve birden hızlanarak yükselmeye başladı, yükseldikçe art arda dağlar çıkıyordu ortaya. Önünde bayrak dikili bulunan, kenarlarına kum torbaları dizilmiş bir askerî karakolun üstünden geçtiler, altlarında bir köy belirdi. Çamurlu dar yolları yukarıdan bakınca ağaç kabukları gibi görünüyordu, tek katlı toprak evler düzensiz bir şekilde yerleşmişti, üst üste dizilmiş taşlardan alçak duvarlar yapmışlardı, köyün kenarında ise temiz ve düzenli alüminyum barakalar vardı.

Bu parçanın anlatımında

- I. Öyküleme
- II. Betimleme
- III. Tartışma

anlatım biçimlerinden hangilerine yer verilmiştir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

8. Şimdilerde “ölü dil” olarak kabul edilen Hitit dili, Antik Yunan dili, Sümer dili, Antik Maya gibi dillerin peşine düşme ve onları seslendirme fikri bir proje değil de mevcut çalışmaların bir derlemesidir. Arkeolojinin temel konularından biri, bu tip ölü dillerin araştırılmasıdır. Bu ölü dillerin çözümlenmesi, kültürümüzü ve bugüne evrilen kültür tarihimizi birincil kaynaklardan öğrenmemizi sağlar. Eski medeniyetlerin sosyolojisini, ilkelerini, kurallarını, yaşayış tarzlarını, mitolojik hikâyelerini hatta aşklarını, edebiyatlarını ve ne yiyip içtikleri de dâhil olmak üzere onlara dair bilinmeyen tüm gizemleri bu ölü diller; bize ilk ağızdan açıklar.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öyküleyici anlatım
- B) Betimleyici anlatım
- C) Kanıtlayıcı anlatım
- D) Tartışmacı anlatım
- E) Açıklayıcı anlatım

9. I. Bilindiği üzere su dünyamızı diğer gezegenlerden farklı kılan ve canlılığın temel kaynağını oluşturan kimyasal bir bileşiktir. İki hidrojen ve bir oksijen atomundan oluşan su, belki de kimyasal formülü en fazla bilinen bileşiktir. Dünyamızın %71'i sularla kaplıdır ve bu yaklaşık 1,4 milyar km³ hacme karşılık gelir. Tüm suların %96,5'i denizlerde ve okyanuslarda bulunur. Ancak bu sular yüksek oranda tuz içerdiği için canlıların kullanabileceği özellikte değildir.

II. Bazıları “Yazarın kötü yazma hakkı var.” diyor. Bence “kötü” yazma demeyelim ama yazdığını beğenmeme hakkı vardır; *Yüzler* adlı romanının bazı yönleri içime sinmiyor örneğin. Doğrusunu söylemek gerekirse bazı yayın editörlerinden, değerlendirmesini istiyorum romanı. Hiçbir kitap, “kutsal metin” gibi algılanmamalı ve bençe yazar -elbette isterse- yeni baskılarda kitabı üzerinde çeşitli düzenlemeler yapmalı.

Numaralanmış metinlerin anlatım biçimleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Açıklama – tartışma
- B) Betimleme – öyküleme
- C) Açıklama – öyküleme
- D) Öyküleme – tartışma
- E) Betimleme – açıklama